

РЕШЕНИЕ

№ 1657

гр. София, 14.03.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 65 състав, в публично заседание на 23.02.2022 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Ванина Колева

при участието на секретаря Ирена Йорданова и при участието на прокурора Куман Куманов, като разгледа дело номер **7601** по описа за **2021** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.203 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), вр. с чл.285, ал.1 и чл.284 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Образувано е по искова молба с вх.№ 27189/02.08.2021 год., подадена от Л. С. Ц., ЕГН [ЕГН], с която предявява иск, на осн. чл.284 от ЗИНЗС, за обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер общо на 100 000 лв., причинени от условията, в които е пребивавала в периода от 26.10.2017 г. до 05.09.2018 г. (10 месеца, за който претендира 50 000 лв.) и от 26.07.2019 г. до 01.10.2020 г. (14 месеца, за който претендира 50 000 лв.) в Следствения арест в [населено място], [улица]. С молба от 23.08.2021 г. (л. 16 по делото) исковата претенция е уточнена. Посочено е, че престоят в ареста е разрушил здравето ѝ, чувствала се е унижена, изпитвала е срам, отвращение от себе си и чувство на вина пред другите, което я е довело до психически срив, депресия и до здравословни проблеми изразяващи се в проблеми със стомаха и очите, причинени от ниското качество на храната, оскъдното осветление и обездвижването както и физиологични проблеми, свързани с ползването на тоалетна. Конкретно относно условията, в които е пребивавала твърди, че килията е с много малка площ, пространството е недостатъчно за четири жени предвид наличието на обзавеждане и други вещи. По отношение на твърдението за неосигурени необходими битови условия в помещенията изтъква, че по време на първия си престой в следствения арест през 2017 г., била настанена заедно с още 4 жени. В килията имало 5 легла. Изпитвала силно главоболие от липсата на кислород в резултат на пренаселеността.

Помещенията, в които е настанявана през двата си престоя в ареста били с изключително ниско ниво на хигиена. Санитарният възел е открит и не е отделен от помещението за спане и живот. Твърди, че изпитвала притеснение, когато го използва, което довело до физиологични и психологични проблеми, изпитвала чувство на срам, депресия, пострадало самочувствието ѝ. Осветлението е оскъдно, не влизала достатъчно дневна светлина и свеж въздух. Престоят на открито всъщност е в помещение с покрив, а площта не дава възможност за движение. Обездвижването е причина за проблемите ѝ с краката и качените килограми. Ангажира гласни доказателства. Моли съда да уважи изцяло иска. Не претендира разноски.

Ответникът, “Главна дирекция изпълнение на наказанията (ГДИН) при Министерството на правосъдието, в писмен отговор на исковата молба, в становище от 14.02.2022 г. и в съдебно заседание, чрез процесуален представител, излага аргументи за неоснователността и недоказаността на исковата претенция. Твърди, че не се установява наличие на неизпълнение на вменено от закона задължение на ответника, което да ангажира отговорността му и с което да нарушава чл.3 от ЗИНЗС. Оспорва иска изцяло по основание и размер като неоснователен и недоказан. Счита, че не са налице предпоставките по чл.203, ал.1 АПК във вр. с чл.284, ал.1 ЗИНЗС, поради което моли искът да бъде отхвърлен. Ангажира писмени и гласни доказателства. Моли искът да бъде отхвърлен като неоснователен и недоказан. Ангажира гласни доказателства. С молба от 15.12.2021 г. допълнително представя писмо - „Благодарност“ с рег. № М-1258/15.12.2021 г. по описа на О.-С., подписано от Р. С. В.. Претендира юрисконсултско възнаграждение.

Представителят на Софийска градска прокуратура изразява становище за основателност на исковата претенция, като същата следва да бъде уважена в редуциран размер по справедливост от съда.

Като доказателства по делото са приети представената от ответника справка за престойта на ищцата в следствения арест с рег. № 14709/14.09.2021г. от комисар Н. Г. - началник ОСИН - С. и медицинска справка рег. № 15489/29.09.2021 г. относно Л. С. Ц., изготвена от д-р Б. В., директор на лечебно заведение към сектор “Арести” към О. – С., към която е приложена документация от медицинското ѝ досие, арестантското досие на ищцата и становище рег. № 15479/29.09.2021 на началника на сектор „Арести“ при О. - С..

От становището на главен инспектор З. се установява, че спалните помещения в ареста на [улица] са еднотипни като изградени и оборудвани и са с площ от минимум 4 кв.м за всяко задържано лице. Оборудвани са с по две двойни легла тип “вишка”, като в спалното помещение не се допуска настаняването на повече от 4 задържани лица. Всяко арестно помещение разполага със собствен санитарен възел, с непрекъснат достъп до течаща вода, с чешма, мивка и тоалетен блок. Санитарният възел е отделен от останалата част на килията посредством масивна преградна стена с височина 1,2 метра. Над санитарния възел има изградена вентилационна система за циркулация на свеж въздух по естествен път. В помещението има два броя открити прозорци, от които единият има възможност за отваряне. Елементите от конструкцията на дограмата и материалите на стъклопакета позволяват естествена светлина и пресен въздух в помещението. В помещенията, разположени от северната страна на сградата, има възможност за отваряне на един прозорец. По време на двата си престоя в ареста ищцата е била настанявана в спални помещения, както с южно така и със северно изложение. В помещението има изградена система за хранене с

12 V прав ток и система за ефирна цифрова телевизия. Изкуственото осветление е изпълнено с 2 бр. крушки с L. светлина. На покрива на сградата са изградени седем броя помещения, всяко с площ около 25 кв.м., обособени като места за провеждане на престой на открито. Над помещенията са поставени поликарбонатни плоскости с дъговидна форма с охранителна цел, поради констатирани многобройни случаи на опити за внасяне на неразрешени вещи с помощта на техническо средство “дрон”. Престоят на открито се осъществява ежедневно не по-малко от един астрономически час през светлата част на денонощието. В становището е посочено, че съгласно чл.71, ал.12 от ППЗИНЗС, във връзка с чл.268 от ППЗИНЗС, индивидуален отказ от престой на открито се прави с писмена декларация, която се съхранява в арестантското досие на задържаното лице. Храната в ареста се доставя два пъти дневно от затвора – С. и отговаря на изискванията на чл.84, ал.2, т.1 ЗИНЗС. Изготвя се по утвърдени от министъра на правосъдието, съгласувани с министъра на здравеопазването и министъра на финансите, таблици за химически и калориен състав. Задържаните могат да закупуват чрез администрацията на ареста за собствена сметка допълнително хранителни продукти, за което им се предоставя заявка. По време на свиждане също имат право да получават хранителни пратки. В справката е отразено, че по време на двата престоя в ареста ищцата няма подадени жалби и не е сигнализирала сигнално-охранителния състав за сериозно неразположение и дискомфорт от използване на санитарния възел в спалното помещение.

С допълнително представеното на 12.11.2021 г. становище рег. № 18143/12.11.2021 г. (л. 114 по делото) на началник сектор „Арести“ при О. – С. е представена справка за лица и помещения с посочени лицата, с които е пребивавала ищцата при двата си престоя в следствения арест на [улица]в [населено място], както и заверени копия на искания за отпускане на материални ценности. В тази връзка е установено, че по време на първото си задържане (л. 117 по делото) Л. Ц. е настанена в арестантско помещение № 12 на етаж 3 в периода от 27.10.2017 г. до 31.10.2017 г., в арестантско помещение № 6 на етаж 3 – за периода от 31.10.2017 г. до 09.03.2018 г., в арестантско помещение № 8 на етаж 3 в периода от 09.03.2018 г. до 02.05.2018 г., в арестантско помещение № 12 на етаж 3 в периода от 02.05.2018 г. до 06.05.2018 г., в арестантско помещение № 8 на етаж 3 в периода от 06.05.2018 г. до 16.08.2018 г. и в арестантско помещение № 13 на етаж 3 в периода от 16.08.2018 г. до 05.09.2018 г. При втория си престой в ареста ищцата е настанена в арестантско помещение № 6 на етаж 3 в периода от 26.07.2019 г. до 30.04.2020 г., в арестантско помещение № 11 на етаж 3 в периода от 30.04.2020 г. до 10.05.2020 г. и в арестантско помещение № 8 на етаж 3 в периода от 10.05.2020 г. до 01.10.2020 г.

От представената медицинска справка (л. 69 по делото) и приложенията към нея се установява, че ищцата многократно е прегледана в медицинския център по повод оплаквания от различно естество, за което е получавала симптоматична терапия. Провеждани са рутинни медицински прегледи в двата периода на престой в ареста, Ц. съобщава за главоболие и световъртеж. След хоспитализиране на 22.08.2019 г. в СБАЛЛС Затвора – С. е диагностицирана с „Невро-вегетативна дистония“. Изписана е на 29.08.2019 г. На 20.12.2019 г. по повод оплакване от болка в слепоочието, умора при четене и сълзене е била изпратена на офталмологична консултация със специалист в МИ-МВР. Не е намерена патологична находка като е дадена симптоматична терапия. На 05.05.2020 г., в резултат на извършена неврологична консултация, е констатирано единствено „затруднено дишане през лявата ноздра“. На

22.06.2020 г. на ищцата е дадена терапия, по повод проблем с косопад. В медицинската справка е направен анализ на оплакванията в исковата молба, свързани с медицинското обслужване. Във тази връзка директорът на лечебното заведение към сектор „Арести“ към О. – С. посочва, че никога не са били изписвани психотропни вещества и преспивателни влияещи на психиката, като единственият медикамент даван за къс период от време е от групата на анксиолитиците, който не създава зависимост. Отразено е, че по време на престоя си в ареста до привеждането ѝ в затвора – С. от ищцата никога не са поисквани лекарства против киселини или повръщане, както и такива облекчаващи изхождането, а оплаквания за проблем с краката в резултат на обездвижването – не са били регистрирани в медицинския център. Приложени са заверени копия на първоначална медицинска справка, лекарствен лист, медицински направления (л. 90 по делото), извадка от амбулаторен журнал. Като доказателство е прието и арестантското досие на ищцата.

По искане на ищцата е разпитан свидетелят Р. С. В.. Тя твърди, че през 2017 г. година, когато заедно с ищцата са пребивавали в едно помещение в ареста е имало 5 легла, на които са били настанени 5 лица. Санитарният възел в килията е открит и няма изградена вентилационна система за циркулация на свеж въздух над тоалетните. Площта на помещенията е много малка, предвид банята и санитарният възел. Прозорците са с решетки, открехва се единият между 5-10 см. Между решетките и прозореца има над 10 см. прах. Няма въздух и влизал само прах. Осветлението в помещението било много оскъдно. В килията до две двойни „вишки“, маса и 1 стол е обособен и санитарният възел – открита тоалетна без врата. Осветлението е 24 часа жълто, почти никакво, което допринася за разваляне на зрението. Банята била в същото помещение. Къпането било два пъти в седмицата, но администрацията не позволявала. В помещението няма отопление и се топлили с шишета с топла вода. Ищцата се е чувствала ужасно от открития санитарен възел. Имала е проблеми с ходенето по голяма нужда от притеснение. Когато същата имала нужда от медицинска помощ, такава не ѝ била оказана. Престоят на открито се осъществявал на последния етаж на сградата на ареста. Представлявал помещение с покрив, с размерите на килия, а съоръженията били две счупени пейки, където се случвало да има и по 15 жени. Според показанията на свидетеля, ищцата често се отказвала от престой на открито, за да може необезпокоявано да използва санитарния възел.

При преценка на свидетелските показания следва да се държи сметка, че свидетелят Р. С. В. е пребивавала за кратък период - по време заедно с ищцата (по време на първи престой на последната в ареста). На основание чл.172 ГПК, се преценяват от съда с оглед на всички други данни по делото, като се има предвид възможната заинтересованост.

Това се отнася и за разпитания по искане на ответника като свидетел Р. А. Ж. служител в ГДИН – надзирател в следствения арест на [улица]. От показанията му се установява, че ищцата е била два пъти в ареста. В килията, в която е настанявана, е имало постоянно течаща вода, топла и студена. Санитарният възел е отделен с преграда около 1,20 м., има порцеланов моноблок и мивка. Тази преграда осигурява уединение, няма пряка видимост, нито от килията и няма пълна видимост от надзора от страна на надзирателите. Спалното бельо се събира от страна на арестната администрация по график и се пере един път седмично, като се връща в изсушен вид. Предоставят се хигиенни материали от ареста. Отоплението е с централно топлоподаване, това число и в служебните помещения. Посочва, че всичко се решава

своевременно като няма спомен ищцата да е имала конкретни оплаквания от медицинското обслужване и битови условия. Няма нещо, което да е било фрапантно. Почистването на килиите става с труда на лишените от свобода. От страна на администрацията се предоставят материали. Свидетелят няма спомен ищцата да е имала конкретни оплаквания от медицинското обслужване и битовите условия.

При така установената фактическа обстановка съдът намира от правна страна следното:

Искът е с правно основание чл.284, ал.1 ЗИНЗС – претендира се обезщетение за вреди, причинени на задържан под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл.3. На основание чл.203, ал.1 (Доп. - ДВ, бр. 77 от 2018 г., в сила от 01.01.2019 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2019 г.) от Глава единадесета на АПК, исковете за обезщетения за вреди, причинени на граждани или юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица, се разглеждат по реда на тази глава. Съгласно чл.203, ал.2 (Доп. - ДВ, бр. 77 от 2018 г., в сила от 01.01.2019 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2019 г.) от АПК, за неуредените въпроси за имуществената отговорност по ал.1 се прилагат разпоредбите на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ) или на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС). Според чл.284, ал.1 от ЗИНЗС държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл.3 от ЗИНЗС, съгласно който осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение, като в ал.2 на същия член е посочено, че за изтезания, жестоко, нечовешко или унижително отношение се смятат и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност.

За да бъде приета основателност на иска за вреди с правно основание чл.284, ал.1 от ЗИНЗС, следва кумулативно да бъдат доказани: акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с което се нарушава чл.3 от ЗИНЗС и настъпила, в резултат на нарушението неимуществена вреда в правната сфера на ищеца, която се предполага до доказване на противното по силата на въведената с разпоредбата на чл.284, ал.5 от ЗИНЗС, оборима презумпция. Следователно отговорността на държавата се ангажира при доказано подлагане на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение (чл.3, ал.1), както при поставянето на лицата в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието "лишаване от свобода" или "задържането под стража", изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност (чл.3, ал.2).

В случая се претендира обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер общо на 100 000 лв., причинени в резултат на незаконосъобразни фактически действия и бездействия на администрацията на ГДИН, изразяващи се в поставянето на ищцата в условията, в които е пребивавала по време на двата си престоя (от 26.10.2017 г. до 05.09.2018 г. - 10 месеца, за който претендира 50 000 лв. и от 26.07.2019 г. до 01.10.2020 г. - 14 месеца, за който претендира 50 000 лв.) в Следствения арест в [населено място], [улица] помещения с недостатъчна площ, липса на санитарен възел, осигуряващ уединение, оскъдно осветление, липса на въздух, липса на истински престой на открито, храна с лошо качество, липса на медицинско обслужване.

Искът за присъждане на обезщетение е предявен от процесуално легитимирано лице, лице задържано под стража в Следствения арест на [улица] в [населено място] в периода от 26.10.2017 г. до 05.09.2018 г. и от 26.07.2019 г. до 01.10.2020 г., което твърди, че условията, в които е било поставено там са разрушили здравето и психиката му – довели са до психологични и физиологични проблеми, свързани с ползването на тоалетна, пострадало е самочувствието ѝ, изпитвала е страх и депресия, имала е здравословни проблеми със стомаха, очите и постоянно главоболие, причинени от лошата храна, липса на кислород и обездвижване.

Искът е предявен срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ - юридическо лице, осъществяващо прякото ръководство и контрол върху дейността на местата за лишаване от свобода, с териториални служби, каквито са затворите и областните служби „Изпълнение на наказанията“ - надлежен ответник по чл.205 от АПК, вр. с чл.285, ал.1 от ЗИНЗС. На основание чл.285, ал.2 предл.1 от ЗИНЗС искът е предявен по място на увреждането, поради което делото е подсъдно на Административен съд София - град.

Разпоредбата на чл.43, ал.4 от ЗИНЗС (Нова - ДВ, бр. 13 от 2017 г., в сила от 07.02.2017 г.), регламентира минималната жилищна площ за един лишен от свобода, която не може да бъде по-малка от 4 кв. м. Съгласно чл.20 от ППЗИНЗС, за всеки затвор се определя максималният брой лишени от свобода, които могат да бъдат настанени, съгласно разполагаемата жилищна площ, а в спалните помещения се осигурява пряк достъп на дневна светлина и възможност за естествено проветряване. Количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване се определят в зависимост от изискванията на съответните стандарти за обществени сгради. На лишените от свобода се осигурява постоянен достъп до санитарен възел и течаща вода. В заведенията от закрит тип и арестите в затворите ползването на санитарен възел и течаща вода се осъществява в спалните помещения. В чл.21 от ППЗИНЗС е посочено, че спалните помещения се обзавеждат с отделни легла за настанените лица, снабдени със спални принадлежности, шкафчета за лични вещи, маса, столове, осветителни и отоплителни тела, като се осигуряват условия за пряк достъп на дневна светлина и възможност за проветряване, а лишените от свобода са длъжни да спазват реда и хигиената в спалните помещения. За всяко спално помещение съответният инспектор по социални дейности и възпитателна работа определя отговорник, който изготвя месечен график за дежурства и

следи за поддържането на реда и хигиената, съгласно алинея четвърта на същия текст, във всяка затворническа група се обособяват спални помещения за настаняване на непушачи. В алинея шеста е предоставено право на лишените от свобода се създават условия за къпане не по-малко от два пъти седмично и за изпиране на дрехите, спалното и личното бельо. От своя страна, в чл.25 от ППЗИНЗС регламентира, че основанията за настаняване в местата за лишаване от свобода са - приведени в изпълнение по съответния ред съдебни актове с наложено наказание лишаване от свобода или за вземане на мярка за неотклонение задържане под стража по реда на Наказателно-процесуалния кодекс. Същите се съпровождат с информация за датата и обстоятелствата при задържането на лицето, както и със справка за съдимост. В съответствие с алинея втора престоят на открито се провежда под надзора на служители от надзорно-охранителния състав на специално определени места в затвора, поправителния дом или затворническото общежитие, като по възможност същите предлагат защита при лошо време. По време на престоя на открито администрацията на затвора осигурява подходящи условия - съоръжения, екипировка и организирани дейности, насърчаващи поддържането на добро физическо здраве. На лишените от свобода по време на престой на открито се разрешава да се обединяват за участието им във физически упражнения или спортни игри.

В случая следва да се приложат установените за защита на правото по чл.3 ЕКПЧ стандарти, установени от Европейския съд по правата на човека. Постановено е пилотното решение на ЕСПЧ по делото Н. и др. с/у България, в което Европейският съд е дал генерални мерки за преодоляване на проблемите на условията в затворите, нарушаващи забраната по чл.3 ЕКПЧ. В решението Н. ясно се сочи по какъв начин следва да се прилага българският закон, предоставящ компенсаторно средство, а именно ЗОДОВ, за да може да изпълни изискването за ефективно вътрешноправно компенсаторно средство за защита от нарушаване на чл.3.

От събраните в хода на производството писмени и гласни доказателства се установява, че през исковия период Л. С. Ц. е с мярка за неотклонение „Задържане под стража“ в ареста в [населено място], [улица]при О. С.. По време на двете си задържания е пребивавала в арестни помещения, както с южно така и със северно изложение, със следните номера: 12, 6, 8, 13, 6, 11 и 8. Установено е, че помещенията са с площ 16 кв.м., на които са разположени легла, маса, шкафчета и санитарен възел. Ищцата твърди, че в първите дни на първия престой в Следствения арест в килията е имало 5 легла, съответно е пребивавала там с още четири лица. В тази връзка изтъква, че предвид началната дата на задържането ѝ там - 26.10.2017 г., е нарушена разпоредбата на чл.43, ал.4 ЗИНЗС (в сила от 07.02.2017г.), регламентираща изискването за площта в спалното помещение за всеки лишен от свобода, която не може да е по-малка от 4 кв. м. Последното се подкрепя от показанията на свидетеля Р. В., която обаче не излага конкретика относно номер на килия, а само посочва, че „през 2017 г., когато била в килията заедно с ищцата, като в помещението били общо 5 задържани лица“. От представените от ответника писмени доказателства, конкретно от справка № 18129 от 12.11.2021 г. (л. 117 по делото) става ясно, че в първите дни на

първия исков период, Л. Ц. е настанена в арестантско помещение № 12 на етаж 3 като на 31.10.2017 г. е преместена в помещение № 6 на същия етаж. Там пребивава до 09.03.2018 г. Видно от обсъдените по фактите писмени изявления на комисар Н. Г., в Следствения арест не е водена точна документация за броя на лицата, настанени в конкретно спално помещение по дни. В тази връзка следва извода, че е невъзможно само по данните за настаняването на лицата в килия в групата да се установи, колко точно и кои лица са пребивавали през исковите периоди в помещенията заедно с ищеца. Отражено е също, че Л. Ц. не е настанявана с повече от три задържани лица в спално помещение. Ищецът не е оспорил тези данни. На следващо място обаче, видно от личното арестантското досие на Л. Ц. (от първия престой в ареста) се установява, че след преместването ѝ от килия № 8 в килия № 12 на дата: 02.05.2018 г., последната е отправила писмена молба до началника на следствения арест на [улица], [населено място]. Изразила е желанието си да бъде върната отново в 8-ма килия, тъй като „там се чувства много по-добре“. Видно от справка № 18129 от 12.11.2021 г. (л. 117 по делото), молбата ѝ е била уважена като прави впечатление, че престоят ѝ в килия № 12 е бил с продължителност от 4 дни, в които е пребивавала заедно с още само едно задържано лице.

Съгласно § 231 от пилотното решение по делото Н. и други срещу България от 27.01.2015 г. за условията в българските затвори, ако затворниците имат на разположение по-малко от три квадратни метра жилищна площ, пренаселеността трябва да се счита за толкова тежка, че да доведе само по себе си, независимо от други фактори, до нарушение на чл.3 от Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи (ЕКПЧОС, Конвенцията). От събраните по делото доказателства – становищата и справките, представени от ответника и свидетелските показания на разпитаните свидетели категорично се установява, че Л. Ц. по време на исковите периоди е пребивавала в ареста с още четири задържани лица. ЕСПЧ обръща внимание, че в оценката на наличното пространство трябва да се вземе предвид пространството, заемано от мебели и обзавеждане в килията. Следователно при наличие на обзавеждане – легла, маса, стол, осем шкафчета и санитарен възел, не може да се приеме, че е достигнат желаният стандарт от 4 кв.м. В тази връзка обаче, не се установява и ищцата да е имала на разположение по-малко от 3 кв.м. жилищна площ. В представеното от ответника становище от 12.11.2021 г. (л. 114 по делото) изрично се посочва, че след момента на влизане в сила на разпоредбата на чл.43, ал.4 от ЗИНЗС, касаеща минималната жилищна площ от минимум 4 кв. м. за всяко задържано лице, не са били настанявани повече от 4 лица в спалното помещение. Въпреки това обаче следва да се отчете и фактът, че в тази площ се включва и обзавеждането и санитарният възел. Последното кореспондира с показанията на разпитания свидетел – Р. В..

От друга страна, както ЕКЗПЧОС отбелязва в §234 от решението по делото Н. и др. срещу България, освен размерът на наличното пространство, други аспекти на физическото състояние на задържане също са от значение за оценката на съответствие с чл.3 от Конвенцията. Тези елементи включват по-специално достъп до упражнения на открито, естествена светлина или

въздух, наличие на вентилация, адекватност на отоплението, възможност за използване на тоалетната в уединение и съответствие с основни санитарни и хигиенни изисквания. По този начин, дори и в случаите на затворнически килии, които осигуряват 3-4 квадратни метра жилищна площ на един лишен от свобода, може да има нарушение на този член, ако факторът на пространството е съчетан с липса на вентилация и осветление.

Член 43, ал.4 от ЗИНЗС гласи, че количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване, достъпът до санитарни възли и течаща вода, както и минимумът обзавеждане на спалните помещения, се определят с правилника за прилагане на закона. Член 20, ал.2 гласи, че в спалните помещения следва да се осигури пряк достъп на дневна светлина и проветряване и че количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване се определят в зависимост от изискванията на съответните стандарти за обществени сгради.

В случая се установява, че в арестните помещения в които е била настанявана Л. Ц. има два прозореца, с решетки – отвън и отвътре като само един от тях се открехва около 20 см. Според показанията на разпитания свидетел Р. В., това не е достатъчно за проветрени, тъй като влиза само прах, като в килията липсва достатъчно свеж въздух. Установено е, че стъклата не са затъмнени, но решетки им, според показанията на свидетеля пречат за проникването на слънчева светлина през деня. Има изкуствено осветление с две L. крушки, което отново по показанията на свидетелите е недостатъчно. Не са представиха доказателства, че количеството дневна светлина, степента на изкуствено осветление, отоплението и проветряването са в противоречие с изискванията на съответните стандарти за обществени сгради.

ЕСПЧ в решението по делото Н. и др. срещу България, в § 238 сочи, че "Въпреки това, при липсата на индикации за пренаселеност или неправилно функциониране на системата за вентилация и изкуственото осветление, негативният ефект на щорите не достига сам по себе си прага на тежест, изискван по този член". В случая е от значение, че не става въпрос за щори, а за решетка и матиране на стъклото, което позволява влизането на дневна светлина. Прозорецът частично се отваря, което позволява и проветрение в килията.

Установено е, че ищцата е имала възможност всеки ден за престой на открито. В чл.86, ал.1, т.1 от ЗИНЗС е регламентирано правото на лишените от свобода на престой на открито не по-малко от един час на ден. Задължение на затворническата администрация е да го осигури. По делото не се спори, а и от събраните доказателства се установява, че всеки ден в светлата част на денонощието ищцата е имала възможност за един час престой на открито, който се провежда в открито помещение на покрива на сградата. В чл.71, ал.12 от ППЗИЗНС е предвидено, че индивидуален отказ от престой на открито се прави с писмена декларация. В приложеното по делото арестантско досие на ищцата са налични такива декларации, от които се установява, че се е случвало тя да се отказва от престой на открито поради неразположение.

Според насоките дадени от ЕСПЧ, местата за престои на открито трябва да бъдат достатъчно просторни и по възможност да предлагат защита при лошо

време. Наличието и продължителността на упражнението на открито, както и условията, в които лишените от свобода могат да ги правят са сред основните елементи, свързани с оценката на условията на задържане чрез позоваване на чл.3 от Конвенцията. Според Стандартите за лишаване от свобода, определени от Комисията против изтезанията (КПИ), на които се позовава и ЕСПЧ в своите решения, посочват конкретно такива упражнения и ги смятат за основен гарант на благополучието на затворниците и че на всички тях, без изключение, се позволява най-малко един час упражнения на открито, за предпочитане като част от по-широка програма на дейности извън килията. Тези стандарти също казват, че за упражненията на открито трябва да бъде осигурено достатъчно пространство и, когато е възможно, да предоставят подслон при студено време. В § 235 и §236 от решението по делото Н. и др. срещу България, е посочено, че кратката продължителност на упражненията на открито може да бъде фактор, който изостря положението на затворник, ограничен в своята килия през останалата част от времето, като физическите характеристики на външните съоръжения за упражнения също имат значение. Например двор за упражнения, които е само два квадратни метра по-голям от килията, заобиколен е от стени с височина от три метра и има отвор към небето, покрит с метални пръти и дебела мрежа, не предлага на затворниците подходящи възможности за почивка и възстановяване.

В случая от събраните по делото доказателства се установява, че всяко от обособените места за престой на открито(“каре”) е с площ около 25 кв.м., обособени като места за провеждане на престой на открито. Над помещенията са поставени поликарбонатни плоскости с дъговидна форма с охранителна цел. От показанията на разпитания свидетел се установява, че на тази площ се събират до 15 жени и няма възможност за движение, а на практика помещението е стая и не е на открито, поради покрива от поликарбонат. През летните месеци, през деня температурата се повишава значително и помещението става прекомерно горещо и задушно. Липсват всякакви условия за упражнения или активност на открито. По този начин условията на провеждане на престоя на открито не е предоставял възможност за движение и възстановяване, а и при горещо време, не е имало и достъп до свеж въздух. Като се има предвид, че е нямало възможност за движение повече от няколко крачки и в арестантските помещения, в които достъпът до слънчева светлина и свеж въздух е бил ограничен, може да се направи извод, че престоят на открито не е осигурявал достатъчно пространство и в случая изостря положението на задържаните по смисъла на цитираното решение.

От представените становища от О. - С. и показанията на свидетеля Р. Ж., служител на ответника, става ясно, че всяко арестно помещение разполага със собствен санитарен възел, с непрекъснат достъп до течаща вода, с чешма, мивка и тоалетен блок. Санитарният възел е отделен от останалата част на килията, посредством масивна преградна стена с височина 1,2 м. Това се подкрепя и от събраните писмени доказателства. Единственият спор в тази връзка е относно възможността за уединение при използването на санитарния възел. Свидетелят Р. В. заявява, че санитарният възел е открит. Това се подкрепя и от показанията на свидетеля Р. Ж., който обаче изтъква, че другите жени в килията не виждат какво се случва в санитарния възел, а

видимостта от вратата е ограничена. От справките се установява, че санитарният възел не е отделен с врата. Той се използва и за баня, защото в общата баня пускат два пъти в седмицата. Следователно, достъпът до санитарен възел и баня не е ограничен в светлата част на деня и за належащите си нужди през нощта лишените от свобода могат да ползват санитарното помещение в спалното помещение, което е обособено и снабдено с постоянно течаща топла и студена вода. В тази връзка, администрацията на затвора е осигурила на лишените от свобода постоянен достъп до санитарен възел с топла и студена вода, както и възможност за поддържане на личната хигиена.

Параграф 249 от Решението по делото Н. и др. срещу България, сочи, че достъпът до правилно оборудвани и хигиенични санитарни помещения е от изключително значение за запазване на чувството на затворниците за лично достойнство. От друга страна обаче в параграф 241 от същото решение е посочено, че: “Що се отнася по-специално до достъпа до тоалетни, тоалетни чинии, поставени в ъгъла на килията и лишени от каквото и да било отделяне от жилищната площ или отделена от една преграда с височина от един метър или метър и половина е не само неприятно от хигиенна гледна точка, но и лишава задържаните от възможността за използване на тоалетната в каквото и да било уединение, защото той или тя остава постоянно видима за другите лишени от свобода, седящи на леглата, а също и за надзирателите на затвора, гледащи през шпионката.” В случая показанията на свидетелите и на двете страни в спора установяват, че санитарният възел е открит, без врата е и не позволява уединение. Отразеното в становищата и справките, че има преграда от 1,20 м. е без значение, с оглед цитираното тълкуване дадено от ЕСПЧ и безспорната липса на уединение. Показанията на разпитаният свидетел, че ищцата се отказвала от престой на открито, за да има възможност да използва санитарния възел необезпокоявано, се подкрепят от събраните писмени доказателства. В арестантското ѝ досие са налични множество декларации за отказ от престой на открито. В случая в санитарното помещение задържаните лица също се къпят, което засяга достойнството им в още по-голяма степен. Следва да се отбележи, че в помещенията е било изключително мръсно, а няма данни на задържаните лица да са раздавани почистващи препарати и средства, за да може да се поддържа нормална хигиена в помещенията.

Твърденията за липса на медицински грижи не се подкрепят от събраните доказателства. От представеното лично арестантско досие на Л. С. Ц. и медицинското ѝ досие се установява, че същата е преглеждана редовно. Давани са и медикаменти, назначавана ѝ е терапия, при оплаквания и е осигурена консултация със специалисти – офталмолог, невролог и дерматолог в МИ на МВР, хоспитализирана в СБАЛЛС затвора - С. на 22.08.2019 г., като в резултат на направените изследвания – не са намерени болестни отклонения. Недоказани останаха и твърденията за лошото качество на храната. Приети са таблици с калорийния състав на храната. Според свидетеля Р. Ж. ищцата не е имала конкретни оплаквания от битовите условия, в това число от храната. От представените справки се установява, че задържаните имат възможност да закупват допълнително храна от лавката, както и да

получават храна при свиждане.

При съвкупна преценка на всички установени факти - по-малко от 4 кв.м. жилищна площ на разположение, липсата на пряка слънчева светлина и възможност за проветрение, неприемливите условия в помещението за престой на открито, липсата на уединение в санитарното помещение в килията и лошите хигиенни условия, следва извод, че в случая е налице "нечовешко" и "унизително" отношение, които превишават целите на изтърпяване на наказанието. В случая неудобствата и страданията, с които е съпроводено задържането на г-жа Л. Ц. надминават необходимото за изпълнението му. В решенията си ЕСПЧ подчертава, че приложението на чл.3 от Конвенцията изисква засягането да води до унижение, което надминава това, което обикновено съпътства наказанието лишаване от свобода. Държавата следва да гарантира, че лицето е задържано при условия, които са съвместими с човешкото му достойнство, че начинът и методът на изпълнение на тази мярка не го подлагат на мъки или изпитания, надхвърлящи неизбежното страдание, свързано със задържането, и че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, неговото добро здравословно състояние е съответно обезпечено. При преценяване на условията на задържането, следва да се вземат предвид кумулативните последици на тези условия и срока на задържането.

Що се касае до размера на посоченото в исковата молба обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер общо на 100 000 лв., причинени в резултат на незаконосъобразни фактически действия и бездействия на администрацията на ГДИН, изразяващи се в поставянето на ищцата в условията, в които е пребивавала по време на двата си престоя (от 26.10.2017 г. до 05.09.2018 г. - 10 месеца, за който претендира 50 000 лв. и от 26.07.2019 г. до 01.10.2020 г. - 14 месеца, за който претендира 50 000 лв.) в Следствения арест в [населено място], [улица], от страна на ищцата не е сторено уточняване, относно базата, на която се позовава при изчисляване на размера на двете обезщетения - всяко едно от по 50 000 лв. предвид, че са за периоди с различна продължителност - 10 и 14 месеца.

Предвид доказаното по делото обстоятелство относно престоя на ищцата в спални помещения на следствения арест, които са с по – малка от 4 кв. м. на лишен от свобода площ разполагаема площ, със санитарен възел в килията, който не осигурява уединение, за престой на открито, който се провежда в помещение с покрив, който не позволява проникването на достатъчно свеж въздух и повишава значително температурата през летните месеци, с недостатъчна площ и липса на възможност за движение и физическа активност, съдът намира, че неминуемо водят до потискане, унижаване и неблагоприятно засягане на личността, като на осн. чл.52 от ЗЗД и съобразно двата периода на исковата претенция справедливият размер на обезщетението, съответстващ на претърпяното страдание се преценява общо на 2400 (две хиляди и четиристотин) лева, от които 1000 лв. – обезщетение за периода от 26.10.2017 г. до 05.09.2018 г. - 10 месеца и 1400 лева за периода от 26.07.2019 г. до 01.10.2020 г. - 14 месеца. Съобразно задължителните указания, дадени в т.ІІ от ППВС № 4/1968 г. понятието "справедливост" по смисъла на чл. 52 ЗЗД не е абстрактно понятие. Справедливият размер на

обезвредата следва да почива на обективни критерии и да бъде адекватен на претърпените вреди. Обезщетението трябва е съразмерно с вредите и да отговаря, както на конкретните данни по делото, така и на обществените представи за справедливост. То трябва да удовлетворява изискването за справедливост и при съпоставянето му с други случаи по аналогични казуси. Това обезщетение съответства на степента и интензитета на създаденото на ищцата неудобство. То според обсъдените по делото писмени и гласни доказателства, е такова, което може да бъде квалифицирано като "причиняващо страдание и унижаващо достойнството". Обезщетението съответства и на обезщетенията, които се присъждат от Съда по правата на човека по аналогични случаи, както и отговоря на изискването според практиката по чл.3 от ЕСПЧ, според която държавите следва да гарантират, че лицето е задържано при условия, които са съвместими с човешкото му достойнство, че начинът и методът на изпълнение на тази мярка не го подлагат на мъки или изпитания, надхвърлящи неизбежното страдание, свързано със задържането, и че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, неговото добро здравословно състояние е съответно обезпечено. При преценяване на условията на задържането, следва да се вземат предвид кумулативните последици на тези условия и срока на задържането.

Ищцата не претендира разноски, поради което такива не следва да се присъждат в настоящето производство.

Водим от горното и на основание чл.203, ал.2 от АПК във връзка с § 1 от ДР на ЗОДОВ и чл.235 от ГПК, съдът

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" [населено място], [улица], № 21, да заплати на Л. С. Ц., ЕГН [ЕГН], по искова молба по чл.284 от ЗИНЗС вр. с чл.1, ал.1 от ЗОДОВ, сумата от общо в размер на 2400 (две хиляди четиристотин) лева, представляваща обезщетение за причинените ѝ неимуществени вреди от преживяно унижително и недостойно отношение, вследствие нарушения на чл.3 от ЗИНЗС, от които 1000 лв. за периода от 26.10.2017 г. до 05.09.2018 г. и 1400 лв. за периода от 26.07.2019 г. до 01.10.2020 г., по време на престоя ѝ в Следствения арест в [населено място], [улица].

ОТХВЪРЛЯ иска за горницата над тази сума до пълния предявен размер от общо 100 000 лв.

Решението може да се обжалва с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд София-град в 14-дневен срок от съобщението до страните, че е изготвено.

СЪДИЯ:

